

2019. aasta ennetuse projektide hinnatud nõudluse metoodika

Ennetuse projektid

Nõudluse hindamise aluseks on haiguste ennetamise tegevuskava eelnõu aastaks 2019, mis tugineb rahvastiku tervise arengukavale (RTA) ja haigekassa nõukogu poolt kinnitatud haigekassa arengukavale aastateks 2016-2019.

Teenuse osutamisega seotud tegevuste kirjeldamisel on arvestatud õigusaktidega haigekassale pandud kohustustega, rahvastiku tervise arengukavas toodud eesmärkide ja kavandatud meetmetega, ennetustegevustega esmatasandi tervishoius ja eriarstiabis, mida rakendatakse läbi õigusaktide, lepingute ja aktsepteeritud ravijuhiste, projektide selgete mõõdetavate eesmärkide ja tõenduspõhisusega ja sihtrühma võimalikult täpse määratlusega, käimasolevate projektide puhul nende tegevuse ja vajalike arengutega ning rahvatervisega seotud ametkondade ja ekspertide põhjendatud ettepanekutega.

Tegevuskava kirjeldab:

- millise Haigekassa arengukava meetme alla nimetatud tegevus kuulub
- projekti eesmärgid
- sihtrühmad, kellele projektitegevused on suunatud ja sihtrühma suurused
- strateegilised tegevussuunad ja nende mahulised näitajad järgnevat aastaks ning arenguperspektiivid järgnevat kaheks aastaks
- projekti tegevuseks planeeritud ressursside ulatus
- haigekassa või kolmanda osapoole (partneri) poolsed tegevused projekti elluviimise korraldamisel

Koolitervishoid

Haigekassa arengukava meede on „Laste tervislik areng - lastele ja noortele suunatud teenuste kaudu motiveerida terviseriske vähendavat käitumist“. Toetame laste hambahaiguste ennetavatel läbivaatustel osalemist jätkates teavitust ning tõhustades pere- ja kooliõdede tegevust laste suunamisel.“

Sihtrühmaks on üldharidust omandavad või kutseõppes põhihariduseta või põhihariduse baasil kutsekeskharidust omandavad lapsed ja noored, sh erivajadusega lapsed. 2018. aastal moodustasid sihtrühma õpilased 91% 7 kuni 19 aastastest elanikest, sh erivajadusega õpilasi 2,0% õpilastest. Vanusrühma rahvastiku muutus prognoositavalt 2019. aastaks 2018 suhtes on +1,5%.

Nõudluse rahastamise osakaal on 100%.

Noorte reproduktiiv - tervisealane nõustamine ja seksuaalsel teel levivate infektsioonide ennetamine

Haigekassa arengukava meede on „Lastele ja noortele kujundatud teenuste kaudu motiveerida ja teadvustada terviseriske vähendavat käitumist“.

Rahvusvahelises seksuaaltervise ajakirjas „Reproductive Health“ avaldati Jari Kempersi poolt läbi viidud Eesti noorte nõustamiskeskuste kulu-uuring, millest selgub, et noortekabinettide võrgustik sellisena, nagu ta Eestis on, on kuluefektivne süsteem ning seda tuuakse eeskujuks paljudele teistele riikidele. Uuring on kättesaadav <http://www.reproductive-health-journal.com/content/12/1/37>.

Sihtrühmaks on kuni 26 aastased kindlustatud noored, hinnatud nõudlus on vanusrühmale 15-26 aastased. Eesmärgiks on jõuda konsensussele, milline on noorte reproduktiivtervisealase teenuse tulevik tingimustes, kui projektipõhine koordineeritus enam ei toimu ning milline on tulevikuvaates teenuse sisu, teenuseosutajate pädevus ning teenuseosutamise infrastruktuur.

Vanusrühma rahvastiku muutus prognoositavalt 2019. aastal 2018 suhtes on -1,2% ja struktuurne muutus (25-26 aastased) +22,7%.

Nõudluse rahastamise osakaal 2018. aastal oli 33% ja prognoositav rahastamise osakaal 2019. aastal on 35%.

Nõudluse hindamisel on arvestatud eeldusega, et teenust vajavad kord aastas kõik 15 kuni 26 aastased kindlustatud. Rahastamine toimub teenuse osutamisel senini suures mahus eriarstiabi kaudu. Järgnevatel aastatel on oluline täpsustada ennetuse projekti nõudluse hindamise metoodikat.

Emakakaelavähi varajase avastamise projekt (PAP)

Haigekassa arengukava meede on „Analüüsime võimalusi rinna- ja emakakaelavähi sõeluuringute korraldamise parendamiseks“.

Sõeluuringu juhend on kättesaadav <http://www.ravijuhend.ee/juhendid/patsiendijuhendid-2/46/emakakaelavahi-soeluuringute-juhend>.

Sihtrühmaks on 30 kuni 55 aastased naised ning ennetuses osalema kutsutakse 5 aastase intervalliga. 2018. aastal oli kindlustatute osakaal 93%. Sihtrühmaks 2018. aastal on 1962, 1967, 1972, 1977, 1982 ja 1987 aastal sündinud kindlustatud naised. Sihtrühma suurus kujuneb järgmiselt:

- naised, kellele ei ole diagnoositud emakakaela vähki eelneva 2 aasta jooksul
- kindlustatud naised ehk eelnevast reast 90%
- kindlustatud naised, kellele ei olnud eelneval aastal tehtud uuringut ehk eelnevast reast 70%

2019. aastal väheneb 30 kuni 55 aastaste naiste arv prognoositavalt -0,4%. Sihtrühma suurus 2019. aastaks on 1964,1969,1974,1979,1984,1989 sündinud kindlustatud naised.

Nõudluse rahastamise osakaal oli 2018. aastal 53% ja 2019. aastal prognoositavalt 55%.

Nõudluse hindamisel on arvestatud eeldusega, et teenust vajavad kord aastas kõik skriiningule kutsutud kindlustatud naised. Rahastamine toimub teenuse osutamisel senini suures mahus eriarstiabi kaudu günekoloogia erialal ning osaliselt ka üldarstiabis perearsti tegevusfondi kaudu. Järgnevatel aastatel on oluline täpsustada ennetuse projekti nõudluse hindamise metoodikat ning uuringule kutsutavate naiste sünnikohorte.

Rinnavähi varajase avastamise projekt (MAM)

Haigekassa arengukava meede on „Analüüsime võimalusi rinna- ja emakakaelavähi sõeluuringute korraldamise parendamiseks“.

Sõeluuringu juhend on kättesaadav <http://www.ravijuhend.ee/juhendid/patsiendijuhendid-2/45/rinnavahi-varajase-avastamise-tegevusjuhend>.

Sihtrühmaks on 50 kuni 69 aastased naised ning ennetuses osalema kutsutakse 2 aastase intervalliga, kellele ei ole eelneva aasta jooksul mammograafilist uuringut tehtud. 2018. aastal oli kindlustatute osakaal 96%. Sihtrühmaks 2018. aastal on 1949, 1950, 1956, 1958, 1960, 1962, 1964, 1966 ja 1968 aastal sündinud kindlustatud naised. Sihtrühma suurus kujuneb järgmiselt:

- naised, kellele ei ole diagnoositud rinnavähki eelneva 2 aasta jooksul
- kindlustatud naised ehk eelnevast reast 93%
- kindlustatud naised, kellele ei olnud eelneval aastal tehtud sõeluuringut ehk eelnevast reast 100%

2019. aastal väheneb 50 kuni 69 aastaste naiste arv prognoositavalt -0,6%. Sihtrühma suurus 2019. aastaks kasvab ühe sünnikohordi võrra: 1951, 1953, 1955, 1957, 1959, 1961, 1963, 1965, 1967 ja 1969 sündinud kindlustatud naised. Kokku suureneb sihtrühm 2019. aastal +10,4%

Nõudluse rahastamise osakaal oli 2018. aastal 70% ja 2019. aastal prognoositavalt 70%.

Nõudluse hindamisel on arvestatud eeldusega, et teenust vajavad kord aastas kõik skriiningule kutsutud kindlustatud naised. Rahastamine toimub teenuse osutamisel väikeses mahus ka eriarstiabi kaudu ning üldarstiabis perearsti tegevusfondi kaudu. Järgnevatel aastatel on oluline täpsustada ennetuse projekti nõudluse hindamise metoodikat ning uuringule kutsutavate naiste sünnikohorte.

Soolevähi varajase avastamise projekt (JSV)

Haigekassa arengukava meede on „Soolevähi sõeluuring käivitus alates II poolaastast 2016, millele järgneb rakendumise analüüs ja korrigeerivate tegevuste planeerimine“.

Sihtrühmaks on 60 kuni 69 aastased isikud. 2018. aastal oli neist kindlustatud 99%. Sihtrühmaks 2018. aastal on 1954, 1956 ja 1958 sündinud kindlustatud kellele lisanduvad 2017. aasta sihtrühma isikud, kes 2017. aastal jäid ennetamata. Sihtrühma suurus kujuneb järgmiselt:

- vanusrühma rahvastik

- kindlustatud ehk eelnevast reast 99%
- kindlustatud vastava sünniaastaga 41%

2019. aastal kasvab 60 kuni 69 aastaste isikute arv prognoositavalt +0,6%. Sihtrühma suurus 2019. aastaks on 1953,1955,1957 ja 1959 sündinud kindlustatud.

Nõudluse rahastamise osakaal oli 2018. aastal 55% ja 2019. aastal prognoositavalt 55%.

Nõudluse hindamisel on arvestatud eeldusega, et teenust vajavad kord aastas kõik skriiningu sihtrühma kindlustatud. Teenuse osutamine algab üldarstiabis perearsti tegevusfondi kaudu ja rahastatava nõudluse hindamisel arvestatakse 50% hõlmatusega. Täiendava järeluuringu vajadus on arvestatud 5% uuringul osalenutest. Järgnevatel aastatel on oluline täpsustada ennetuse projekti nõudluse hindamise metoodikat.

Noorsportlaste tervisekontroll spordiga seotud terviseriskide ennetamiseks

Haigekassa arengukava meede on „Laste tervislik areng - lastele ja noortele suunatud teenuste kaudu motiveerida terviseriske vähendavat käitumist“.

Sihtrühmaks on kuni 19 aastased noored, kelle treening- ja võistluskoormus on vähemalt 3 korda nädalas lisaks kooli kehalise kasvatus tundidele. Sihtrühma suurus on hinnanguliselt 38 000 last (andmed pärinevad Spordiregistri treeneri tööjõukulu toetust saavate spordiklubide andmebaasist). Noorsportlaste tervisekontrollid toimuvad vastavalt Spordimeditsiini Föderatsiooni poolt koostatud tervisekontrollide juhendile:

- sihtgrupile rakendatakse uuringukomplekse C, B või A ning vajadusel lisauuringuid
- uuringute intervall vastavalt treeningkoormusele kas üle aasta või igal aastal

Tagatud peab olema koostöö perearstide ja projektiteenuse osutaja vahel. Arendustegevused on suunatud teenuse kättesaadavuse parandamisele, hõlmatuse suurendamisele, perearstiabi ja koolitervishoiuga parema sidususe saavutamisele. Lisaks kardiovaskulaarsüsteemi häirete avastamisele tuleb suund võtta traumaennetusele. Uue teenusetaotluse raames rakendus tööühma ettepanek 2017. aastast:

- loobuda teenuse alumise vanuse piiri määratlemisest
- määratleda treeningkoormust treeningkordade arvuga
- anda sisend kuni 18 aastaste laste tervisekontrollide juhendisse
- rakendada 5 korda ja enam treenivate noorte puhul täiendavalt uuringukompleksidele füsioteraapiateste 2x30 minutit (TTL teenuse kood 7050)

Vanusrühma rahvastiku muutus 7 kuni 18 aastaste noorte seas on prognoositavalt 2019. aastal 2018 suhtes +1,5%. Prognoositav rahastatava sihtrühma suurus aastaks 2019 moodustab 7,0% vastava vanusrühma rahvastikust.

Nõudluse rahastamise osakaal oli 2018. aastal 30% ja 2019. aastal prognoositavalt 35%.

Nõudluse hindamisel on arvestatud eeldusega, et teenust vajavad kord aastas kõik kuni 18 aastased kindlustatud noorsportlased. Rahastamise madala osakaalu peamiseks põhjuseks on senini osaliselt teenuse pakkujate võimsuse puudumine maakondlikult sarnase kättesaadavusega ning vähene info noorsportlaste isikulisest tegelikust vajaduse jaotusest. Järgnevatel aastatel on oluline täpsustada ennetuse projekti nõudluse hindamise metoodikat.

Tabel 1. Kindlustatute arv vastavas ennetuse vanusrühmas 2014-2018 tegelik ja 2019-2022 prognoos

vanusrühm	ennetuse projekt / aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
7-19a	Koolitervishoid	167 665	169 245	172 256	174 740	177 388	180 079	182 163	183 643	185 433
15-26a*	Noorte reproduktiivne nõustamine	133 782	127 459	122 202	118 302	115 023	139 426	136 902	136 739	137 973
50-69a naised**	MAM	109 274	108 287	107 547	115 401	178 035	176 917	175 590	175 041	174 116
30-54a naised	PAP	219 105	218 015	217 700	216 225	216 367	215 545	215 013	213 902	212 293
60-69a	JSV	146 159	151 060	156 267	158 117	159 462	160 392	160 769	162 294	163 141
7-18a	Noorsportlaste tervisekontroll	156 118	157 996	161 143	164 230	167 126	169 587	171 038	172 855	174 338

* kuni 2018.a. 15-24a

** kuni 2018.a. 50-62a; sihtrühma muutus 2018.a. sees

Tabel 2. Hinnatud nõudluse isikute või kutsutute osakaal vanusrühma kindlustatutest

vanusrühm	ennetuse projekt / aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019
7-19a	Koolitervishoid	89%	89%	90%	90%	91%	91%
15-26a*	Noorte reproduktiivne nõustamine	100%	100%	100%	100%	100%	100%
50-69a naised**	MAM	50%	50%	50%	54%	45%	50%
30-54a naised	PAP	23%	23%	23%	23%	23%	23%
60-69a	JSV			11%	31%	31%	41%
7-18a	Noorsportlaste tervisekontroll	23%	23%	22%	22%	23%	22%

* kuni 2018.a. 15-24a

** kuni 2018.a. 50-62a; sihtrühma muutus 2018.a. sees

Tabel 3. Sihtrühma isikutest või kutsututest 2014-2017 osalenute ja 2018-2019 prognoosi (rahastatava eelarve juhtude) osakaal

vanusrühm	ennetuse projekt / aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019
7-19a	Koolitervishoid	100%	100%	100%	100%	100%	100%
15-26a*	Noorte reproduktiivne nõustamine	23%	23%	23%	26%	33%	33%
50-69a naised**	MAM	65%	71%	61%	71%	70%	70%
30-54a naised	PAP	31%	30%	31%	39%	53%	53%
60-69a	JSV			16%	52%	55%	55%
7-18a	Noorsportlaste tervisekontroll	25%	26%	25%	34%	30%	30%

* kuni 2018.a. 15-24a

** kuni 2018.a. 50-62a; sihtrühma muutus 2018.a. sees